

prof. dr hab. Wojciech Popiołek
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Prawa i Administracji

Ocena
rozprawy habilitacyjnej i pozostałego dorobku naukowego
dr Michała Wojewody
wykonana na życzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu
Łódzkiego

I. Uwagi ogólne

1. Dr Michał Wojewoda odbył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, w latach 1991-1997. Studia ukończył z wynikiem bardzo dobrym (Senat UŁ przyznał mu Medal za Chlubne Studia). W okresie 1997 - 1998 odbył roczny kurs magisterski LL.M. – studia z zakresu prawa europejskiego oraz prawa porównawczego na Uniwersytecie w Edynburgu (Szkocja), jako stypendysta rządu brytyjskiego. Uzyskał dyplom Master of Laws z wyróżnieniem.
2. W latach 1998-2001 odbył aplikację sądową, zakończoną egzaminem sędziowskim, złożonym na ocenę bardzo dobrą.
3. Stopień doktora nauk prawnych nadany został Kandydatowi uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 18 listopada 2005 r., na podstawie pracy doktorskiej pt. „Zakres statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej z 1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Tomasza Pajora. Recenzentami w przewodzie byli prof. dr hab. Maksymilian Pazdan (Uniwersytet Śląski) i prof. dr hab. Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska (UŁ). Rozprawa doktorska stanowiła monograficzne opracowanie - pierwsze w polskiej literaturze - problematyki zakresu zastosowania statutu kontraktowego i jego odgraniczenia od innych statutów.
4. Od 1997 r. jest zatrudniony w Katedrze Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego na stanowiskach: asystenta (1997-2005), wykładowcy (październik-grudzień 2005), a następnie adiunkta (od dnia 1 stycznia 2006 r.).

5. W 2006 roku dr M. Wojewoda uzyskał wpis na listę radców prawnych Okręgowej Izby Radców Prawnych w Łodzi.
6. Odbił staż szkoleniowy na Uniwersytecie Teksańskim w Austin (USA), w związku z transferem do Uniwersytetu Łódzkiego kursu podyplomowego z zakresu komercjalizacji technologii (MSSTC) (październik-listopad 2003). W 2011 r. przeprowadził wizytę studyjną w Institute for Austrian and International Tax Law, Vienna University of Economics and Business, w ramach projektu "Kształcenie kadr na potrzeby rynku flexicurity i gospodarki opartej na wiedzy – oferta kierunków humanistyczno-społecznych UŁ".

II. Dorobek naukowy i dydaktyczny

7. Dorobek naukowy dr Michała Wojewody, ucieleśniony w publikacjach, które ukazały się przed i po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, obejmuje łącznie około 40 pozycji (w tym monografię, udział w komentarzu do kodeksu cywilnego, udział w Systemie Prawa Prywatnego i podręcznik), nie licząc cyklu 11 publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym. Jest to dorobek, tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym, znaczny. Poziom tych publikacji, a także szerokie spektrum zainteresowań Kandydata, uzasadniają prowadzenie przewodu habilitacyjnego. Dorobek naukowy Kandydata dotyczy, najogólniej mówiąc, różnych zagadnień prawa prywatnego, w tym zwłaszcza prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego. Nie brak także wypowiedzi Kandydata w innych kwestiach.
8. Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych zainteresowania badawcze Kandydata objęły różne zagadnienia z obszaru prawa prywatnego. Wśród kilkunastu opublikowanych w tym okresie artykułów i glos znajdują się wypowiedzi dotyczące odsetek („Jeszcze o sądowej kontroli żądania zapłaty odsetek umownych”, *Przegląd Sądowy* 2000, nr 1), wzorców umownych („State Interventionism in Contract Law – the Special Case of Standard Terms”, *Studia Prawno-Europejskie*, tom V, Łódź 2001), wyzysku („Wyzysk, art. 58 kodeksu cywilnego i problem zastrzegania nadmiernych odsetek umownych”, współaut. W. Robaczyński, *Przegląd Sądowy* 2004, nr 11-12), testamentu notarialnego („Kilka uwag na temat testamentu notarialnego osoby niemogącej pisać”, *Rejent* 2004, nr 1), weksli („Odpowiedzialność wekslowa osób niepodpisanych na wekslu”, *Prawo Papierów Wartościowych* 2001, nr 1; „Dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej w rozumieniu art. 310 § 1 k.k.”, *Przegląd Sądowy* 2002, nr 7-8),

książeczek oszczędnościowych („Charakter prawny książeczek oszczędnościowych”, Prawo Bankowe 2004, nr 1; „Charakter prawny książeczek oszczędnościowych – przegląd orzecznictwa”, Prawo Bankowe 2004, nr 2, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2000 r., I KZP 41/2000, OSP 2001, z. 11, poz. 164), pozorności (Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2001 r., III CZP 21/2001, Prawo Bankowe 2002, nr 7-8), oświadczeń woli jedyne go wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością („Uchwały, oświadczenia i czynności prawne jedyne go wspólnika spółki z o.o., czyli kilka uwag na temat wykładni art. 173 §1 k.s.h.”, Przegląd Prawa Handlowego 2002, nr 6).

9. Wówczas też Kandydat rozpoczął badania w obszarze prawa prywatnego międzynarodowego. Należy tu wskazać artykuł „Mandatory Rules in Private International Law” (Maastricht Journal of European and Comparative Law 2000, nr 2) i artykuł „Istnienie i ważność materialna umowy w świetle Konwencji Rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych” (Kwartalnik Prawa Prywatnego 2003, z. 4).

10. Po doktoracie dr M. Wojewoda prowadził badania w trzech kierunkach tj. wybrane instytucje prawa cywilnego (zwłaszcza problematyka oświadczeń woli i czynności prawnych), prawo prywatne międzynarodowe (zwłaszcza problematyka prawa właściwego dla zobowiązań umownych) oraz problematyka stanu cywilnego, w tym przede wszystkim prywatnoprawne i międzynarodowe aspekty rejestracji i uznawania stanu cywilnego. Te ostatnie zaowocowały cyklem publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym.

11. W obszarze klasycznych instytucji prawa cywilnego na uwagę zasługują przede wszystkim jego opracowanie dotyczące pojęcia oświadczenia woli oraz problematyki oferty, opublikowane w Komentarzu do Kodeksu Cywilnego, Księga I, pod redakcją prof. Małgorzaty Pyziak- Szafnickiej (dwa wydania). W tym obszarze mieszczą się także interesujące wypowiedzi poświęcone wybranym stosunkom umownym (artykuły „Zawarcie umowy spedycji” [w:] Zaciąganie i wykonywanie zobowiązań, Materiały III Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów, Wrocław, 25-27.9.2008 r., red. E. Gniewek, K. Górską, P. Machnikowski, Warszawa 2010; „Umowa deweloperska i przedawnienie wynikających z niej roszczeń” Przegląd Prawa Handlowego 2010, nr 10) oraz niektórym instytucjom części ogólnej zobowiązań (artykuł „Lex commissoria (art. 492 zd. 1 k.c.) a umowne prawo odstąpienia (art. 395 k.c.)” [w:] Prawo handlowe po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, Wolters Kluwer, Warszawa 2010) Kandydatowi nieobca jest także

problematyka prawa rzeczowego („O własności budynków i urządzeń wzniesionych na użytkowanym wieczystym gruncie”, *Studia Prawno-Ekonomiczne*, t. LXXXVI, 2012), prawa spadkowego (Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2005 r. (II CK 478/04), *Przegląd Sądowy* 2007, nr 2) , wreszcie procesowego („Kilka uwag o rozszerzonej mocy wiążącej wyroków uznających postanowienia wzorca umowy za niedozwolone” *Radca Prawny* 2008, nr 4/5, współaut. M. Michalska, 2008; „Przedstawicielstwo w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności z tytułu zdarzeń medycznych”, *Palestra* 2015, nr 9-10).

12. Publikacje z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego obejmują przede wszystkim znakomitą i oryginalną monografię z 2007 r. - „Zakres prawa właściwego dla zobowiązań umownych. Nowa regulacja kolizyjna w konwencji rzymskiej z 1980 r.” (Wolters Kluwer 2007) stanowiącą zaktualizowaną i rozszerzoną wersję rozprawy doktorskiej. Monografia ta uzyskała wyróżnienie w konkursie *Gazety Prawnej* Złote Skrzydła 2008, a także była podstawą przyznania kandydatowi nagrody Rektora Uniwersytetu Łódzkiego II stopnia. Aktualne zagadnienia, związane z m.in. z wejściem w życie w stosunku do Polski Konwencji Rzymskiej, stanowiły przedmiot kolejnych publikacji kandydata („Wejście w życie w Polsce konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”, *Radca Prawny* 2007, nr 4; „Praktyczne problemy związane z wejściem w życie w Polsce konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”, *Europejski Przegląd Sądowy* 2008, nr 5; „Zasada jednolitości statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2008, z. 3; „Art. 3.3 konwencji rzymskiej z 1980 roku jako szczególny element mechanizmu poszukiwania prawa właściwego dla zobowiązań umownych”, [w:] *Europeizacja prawa prywatnego*, Wolters Kluwer 2008, t. II; „Rozszczepienie statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”, *Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego*, t. 3, Katowice 2008; „Problematyka kolizyjnoprawna umów o roboty budowlane” [w:] *Europejskie Prawo Procesowe Cywilne i Kolizyjne*, red. P. Grzegorzczak, K. Weitz, Warszawa 2012; to ostatnie opracowanie powstało w ramach grantu przyznanego w 2010 r. przez Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego na projekt badawczy „Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne”, realizowany z udziałem Kandydata przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem prof. K. Weitz). Odnotować także należy publikację „Wybór statutu kontraktowego jako materialnoprawne wskazanie regulacji prawno rzeczowej” [w:] *Znad granicy ponad granicami*. Księga dedykowana Profesorowi Dieterowi Martiny, Warszawa 2014,

podejmującą skomplikowane zagadnienia z pogranicza statutu kontraktowego i rzeczowego, publikację poświęconą polskiej ustawie o ppm („Artykuł 30 ustawy prawo prywatne międzynarodowe – jego geneza i rola w systemie kolizyjno prawnej ochrony konsumenta” Kwartalnik Prawa Prywatnego 2012, z. 3) oraz artykuł „Prawo właściwe dla dokonania czynności prawnej oraz dla oceny jej dopuszczalności”, Studia Prawa Prywatnego 2014, z. 1. Podsumowanie dociekań Kandydata w zakresie problematyki prawa właściwego dla zobowiązań umownych, czy szerzej, czynności prawnych, stanowi obszerne opracowanie dotyczące zakresu statutu kontraktowego na gruncie rozporządzenia Rzym I, opublikowane w prestiżowym Systemie Prawa Prywatnego, tom 20B, Prawo prywatne międzynarodowe, a także opracowanie problematyki kwestii prawa właściwego dla dokonania czynności prawnej oraz dla oceny jej dopuszczalności (System Prawa Prywatnego, t. 20A, Prawo prywatne międzynarodowe).

13. Kandydat podejmuje także problematykę ogólnych instytucji prawa prywatnego międzynarodowego. Wymienić tu należy opracowanie dotyczące instytucji odesłania („Instytucja odesłania w rozporządzeniu spadkowym (UE) nr 650/2012 – geneza i normatywny kształt renvoi w art. 34 (cz. I)”, Europejski Przegląd Sądowy 2014, nr 3; „Instytucja odesłania w rozporządzeniu spadkowym (UE) nr 650/2012 – wybrane problemy praktyczne (cz. II)”, Europejski Przegląd Sądowy 2014, nr 4) oraz raporty przygotowane na kongresy Międzynarodowej Akademii Prawa Porównawczego („Conflict of Laws Conventions and their Reception in National Legal Systems, Polish Report” [w:] The Impact of Uniform Law on National Law. Limits and Possibilities, red. Jorge Sanchez Cordero, Mexico 2010; „Proof and information about foreign law”, [w:] Rapports Polonais, XIXe Congres International de Droit Comapare (Vienne, 20-26 VII 2014), Łódź 2014).

14. Wypada wspomnieć także o udziale Kandydata w przygotowaniu Podręcznika dla Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego (e-learning) na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, który ukazał się w 2014 r. (Rozdział X - Elementy Prawa Cywilnego i Handlowego).

15. Przy omawianiu dorobku naukowego Kandydata nie sposób nie wspomnieć o jego aktywności w innych sferach życia naukowego. Dr M. Wojewoda brał udział, często b. aktywny, w konferencjach naukowych, wygłaszając referaty. Należy tu wymienić następujące wystąpienia: „Artykuł 3.3 konwencji rzymskiej z 1980 roku jako szczególny element mechanizmu poszukiwania prawa właściwego dla zobowiązań umownych”, II Zjazd Cywilistów – „Europeizacja prawa cywilnego”, Wisła 2006; „Rozszczepienie statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej o prawie

właściwym dla zobowiązań umownych”, konferencja „Zobowiązania w europejskim i polskim prawie prywatnym międzynarodowym”, Katowice 2007; „Prawo prywatne międzynarodowe w praktyce urzędów stanu cywilnego – uwagi na tle projektu nowej polskiej ustawy kolizyjnej” i „Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, konferencja Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego RP, Łódź 2009; „Problematyka odesłania w unijnym rozporządzeniu spadkowym nr 650/2012”, konferencja „Nowe regulacje Unii Europejskiej w zakresie transgranicznych postępowań spadkowych”, Gdańsk 2013; „Prawo obce w praktyce polskich urzędów stanu cywilnego”, konferencja „Stwierdzenie treści oraz stosowanie prawa obcego w Polsce – teoria i rzeczywistość”, Łódź 2014; „Stwierdzenie treści właściwego prawa obcego przez sędziego krajowego”, Kongres Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych w Polsce „Sądownictwo rodzinne - pozycja i zadania w perspektywie zmian legislacyjnych”, Zakopane 2014; „Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk” konferencja „Imię i nazwisko osoby fizycznej (nabycie, zmiana, rejestracja) – aspekty międzynarodowe”, Łódź 2015; „Normy kolizyjne w praktyce urzędów stanu cywilnego”, II Ogólnopolski Zjazd Katedr Prawa Prywatnego Międzynarodowego, Katowice 2015.

16. Warto wspomnieć o dwóch konferencjach zorganizowanych przez Kandydata na macierzystym Wydziale tj. o konferencji „Stwierdzenie treści oraz stosowanie prawa obcego w Polsce - teoria i rzeczywistość” (marzec 2014 r.) i konferencji „Imię i nazwisko osoby fizycznej (nabycie, zmiana, rejestracja) - aspekty międzynarodowe” (2015 r.). Ta druga konferencja była efektem nawiązania przez Kandydata współpracy ze Stowarzyszeniem Urzędników Stanu Cywilnego RP.

17. Kandydat uczestniczył w projekcie realizowanym w ramach programu offsetowego na podstawie umowy z Uniwersytetem Teksańskim w Austin z 2003 r. – projekt doprowadził do uruchomienia w Uniwersytecie Łódzkim studiów podyplomowych z zakresu komercjalizacji technologii (MSSTC), prowadzonych na licencji amerykańskiej (2004 - 2009). Prowadził w ramach tego projektu zajęcia w ramach przedmiotu „Aspekty Prawne Procesu Komercjalizacji Technologii”.

18. Uczestniczył w projekcie badawczym „Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne”, realizowanym przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem dra hab. K. Weitzza (2010-2012). Projekt zakończył się w 2012 r. publikacją Europejskie Prawo Procesowe Cywilne i Kolizyjne, red. P. Grzegorzczak, K. Weitz, Warszawa 2012.

19. Dr M. Wojewoda jest członkiem (od 2012 r.) komitetu redakcyjnego półrocznika *Metryka – Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego*.
20. Kandydat prowadzi wykłady i ćwiczenia z prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego dla studentów i doktorantów różnych typów studiów, w tym studiów podyplomowych organizowanych przez Wydział Prawa i Administracji UŁ (od 1997 r.), a także zajęcia w języku angielskim dla studentów polskich i zagranicznych, w tym w ramach kursu magisterskiego „Master 2” organizowanego przez WPiA UŁ we współpracy z Uniwersytetem w Tours (Francja) (2009-2013). Uczestniczy w e-learningowym systemie nauczania w ramach Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego organizowanego przez WPiA UŁ (od 2011 r.).
21. Opiekuje się Sekcją Prawa Prywatnego Międzynarodowego, utworzoną w ramach Studenckiego Koła Naukowego Prawa Cywilnego i Handlowego (od 2013 r.).
22. Kandydat jest aktywny także w zajęciach dydaktycznych poza macierzystą Uczelnią. Prowadzi zajęcia szkoleniowe z zakresu prawa cywilnego oraz prawa prywatnego międzynarodowego dla aplikantów radcowskich oraz adwokackich w ramach szkoleń organizowanych przez OIRP w Łodzi oraz ORA w Łodzi (od 2012 r.). Współpracuje z Uniwersytetem Trzeciego Wieku utworzonym przez Fundację Katolickiego Gimnazjum i Liceum im. Jana Pawła II w Łodzi (prelekcje na temat pojęcia prawa cywilnego oraz zasad polskiego prawa małżeńskiego). Na szczególne podkreślenie zasługują wykłady, ćwiczenia i zajęcia warsztatowe dla urzędników stanu cywilnego oraz dla sędziów rodzinnych, dotyczące międzynarodowych aspektów rejestracji stanu cywilnego oraz kolizyjnych zagadnień prawa rodzinnego (kursy podyplomowe organizowane przez WPiA UŁ, konferencje, kongresy i szkolenia odbywające się na terenie całego kraju).
23. Jego kompetencje zostały docenione przez Ministra Sprawiedliwości. Począwszy od 2010 r. pełni obowiązki członka (bądź zastępcy przewodniczącego) komisji egzaminacyjnej, powoływanej do przeprowadzenia państwowego egzaminu radcowskiego.
24. Podsumowując zatem, dorobek naukowy dr Michała Wojewody wyrażający się w publikacjach, które ukazały się przed opublikowaniem rozprawy habilitacyjnej jest wartościowy. Publikacje podejmują aktualne i interesujące zagadnienia w obszarze prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego. Nie budzi zastrzeżeń warsztat naukowy Kandydata.
25. Za wystarczający uznać należy także dorobek dydaktyczny i organizacyjny.

III. Osiągnięcie w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym

26. Kandydat, jako osiągnięcie w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym, przedstawił cykl powiązanych tematycznie opracowań poświęconych międzynarodowym oraz prywatnoprawnym aspektom rejestracji stanu cywilnego. Na cykl ten składa się jedenaście następujących publikacji: a) opracowanie monograficzne „Kolizyjnoprawne aspekty rejestracji stanu cywilnego” w System Prawa Prywatnego - Prawo Prywatne Międzynarodowe (red. M. Pazdan), t. 20C, rozdział XXII, Warszawa 2015, s. 535-622; a następnie artykuły b) „Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2009, z. 4, s. 1089-1124; c) „Stosowanie norm kolizyjnych w praktyce urzędów stanu cywilnego. Uwagi na tle nowej polskiej ustawy Prawo prywatne międzynarodowe”, Metryka 2011, nr 1, s. 39-62; d) „Swobodny przepływ i uznawanie aktów stanu cywilnego. Uwagi na tle Zielonej księgi poświęconej ograniczeniu formalności administracyjnych w stosunku do obywateli”, Metryka 2011, nr 2, s. 151-176; e) „Prawo obce w praktyce polskich urzędów stanu cywilnego”, Metryka 2014, nr 1, s. 33-69; f) „Projekt ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego - krytyczne spojrzenie cywilisty”, Technika i USC 2014, nr 3, s. 4-12; g) „Kilka uwag o definicji ‘stanu cywilnego’ w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego”, Metryka 2014, nr 2, s. 17-37; h) „Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk”, Metryka 2015, nr 1, s. 53-76; i) „Zaświadczenie o stanie cywilnym – nowa konstrukcja w prawie o aktach stanu cywilnego”, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2015, z. 1, s. 31-56; j) „Zaświadczenie o stanie cywilnym a małżeństwa jedнопłciowe i związki partnerskie zawierane za granicą”, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2015, z. 3, s. 693-725; k) „Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo - geneza, znaczenie praktyczne oraz zasady wydawania”, Metryka 2015, nr 2, s. 15-69.
27. Cykl publikacji dotyczy problematyki niezwykle skomplikowanej, doniosłej praktycznie, o poważnym ładunku teoretycznym. Autor zmuszony był zająć stanowisko nie tylko w kwestiach szczegółowych, wprost związanych z kolizyjno-prawnym statusem aktów rejestracji stanu cywilnego, i wynikających z nich skutków, ale i w bardzo wielu węzłowych kwestiach tak z zakresu teorii prawa prywatnego międzynarodowego (jak chociażby zagadnienie kwalifikacji czy klauzuli porządku publicznego), jak i z zakresu ogólnej problematyki stosunków prywatnoprawnych, odzwierciedlanych w aktach stanu cywilnego. Kwestia prawa

właściwego dla rejestracji stanu cywilnego zasługiwała na bliższe zainteresowanie, gdyż mimo jej doniosłości praktycznej nie była nigdy przedmiotem monograficznego opracowania w polskiej literaturze. Nieliczne wypowiedzi w literaturze (przede wszystkim w opracowaniach artykułowych i w podręcznikach) z reguły miały dosyć pobieżny charakter. Nie budzi zatem zastrzeżeń dobór tematyki cyklu, która stanowi wypełnienie istotnej luki w polskiej doktrynie.

28. Cykl publikacji, rozpoczęty w 2009 r., którego centralnym elementem jest opracowanie problematyki kolizyjnoprawnej problematyki rejestracji stanu cywilnego w System Prawa Prywatnego (o charakterze monograficznym), przygotowane zostało z uwzględnieniem zmieniającego się stanu prawnego. Chodzi tu m.in. o Zieloną Księgę Komisji Europejskiej z 2010 r., polską ustawę Prawo prywatne międzynarodowe z 2011 r. i nową ustawę Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r. Uzasadnia to objęcie cyklem publikacji powstałych w okresie od 2009 do 2016 roku.

29. Nie budzi wątpliwości także praktyczna doniosłość poruszanej w cyklu problematyki. Uniwersalne możliwości transgranicznego przepływu osób i stosunków prywatnoprawnych w sposób oczywisty wymagają rozważenia i wykorzystywania w praktyce informacji dotyczących ustalania i zakresu zastosowania prawa właściwego rządzącego poszczególnymi elementami stosunków związanych z rejestracją zdarzeń w aktach stanu cywilnego.

30. W cyklu publikacji na pierwsze miejsce wysuwa się opracowanie, w istocie o charakterze monograficznym, pt. „Kolizyjnoprawne aspekty rejestracji stanu cywilnego”, zamieszczone w tomie 20C Systemu Prawa Prywatnego, Prawo Prywatne Międzynarodowe. Zawiera ono syntetyczną prezentację problematyki rejestracji stanu cywilnego z punktu widzenia międzynarodowego obrotu cywilnoprawnego. Przedmiot analizy stanowią pojęcie stanu cywilnego, poszczególne zdarzenia kształtujące stan cywilny, problem stwierdzenia treści i stosowania prawa obcego przez kierownika USC, transkrypcja zagranicznych aktów stanu cywilnego oraz kwestia międzynarodowego uznawania stanu cywilnego. Po części dostrzec tu można podsumowanie wyników badań zamieszczonych we wcześniejszych publikacjach. Rozważono tam m.in. pojęcie „stanu cywilnego” w różnych unijnych regulacjach kolizyjnych i jurysdykcyjnych.

31. W publikacjach cyklu wyróżnić można trzy podstawowe wątki badawcze, funkcjonalnie ze sobą powiązane, a mianowicie: pojęcie stanu cywilnego i uznawanie stanu cywilnego w stosunkach międzynarodowych, transkrypcja

zagranicznych aktów stanu cywilnego oraz normy kolizyjne i stosowanie prawa obcego w urzędach stanu cywilnego (przez kierownika USC).

32. Kwestia pojęcia „stanu cywilnego” jest przedmiotem rozbieżnych poglądów polskiej doktryny. Kandydat zauważa, że spór został rozstrzygnięty przez ustawodawcę, który w ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r. (p.a.s.c.) zamieścił definicję legalną stanu cywilnego, nawiązującą do tzw. szerokiego ujęcia stanu cywilnego. Wskazuje też, że na podstawie art. 49 p.a.s.c., zaświadczenie o stanie cywilnym zawiera: nazwisko, imię (imiona), nazwisko rodowe, datę i miejsce urodzenia osoby, której stanu cywilnego dotyczy, płeć, imiona oraz nazwiska rodowe rodziców, a także oznaczenie stanu cywilnego jako sytuacji osoby w odniesieniu do małżeństwa. Obejmuje to wszystkie elementy stanu cywilnego człowieka w rozumieniu p.a.s.c. („Kilka uwag o definicji ‘stanu cywilnego’ w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego, Metryka 2014, nr 2). Temu zaświadczeniu Kandydat poświęcił także artykuł, pt. Zaświadczenie o stanie cywilnym – nowa konstrukcja w Prawie o aktach stanu cywilnego (KPP 2015, nr 1).

33. Z kolei *ratio legis* wprowadzenia do polskiego porządku prawnego zaświadczenia o stanie cywilnym było przedmiotem analizy w opracowaniach „Zaświadczenie o stanie cywilnym a małżeństwa jedнопłciowe i związki partnerskie zawierane za granicą” (KPP 2015, nr 3) oraz „Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo – geneza, znaczenie praktyczne oraz zasady wydawania” (Metryka 2015, nr 2). Autor wskazał, że zaświadczenie umożliwia zainteresowanemu wykazanie stanu cywilnego za granicą i potwierdzenia stanu bezzennego na potrzeby zawierania związków nieznanych prawu polskiemu.

34. Istotne są badania Kandydata dotyczące zagadnienia stanu cywilnego, wówczas, gdy wobec odmienności rozwiązań przyjmowanych w poszczególnych systemach prawnych, dochodzi do powstawania tzw. stosunków (relacji) kulejących, nieuznawanych w części porządków prawnych. Temu zagadnieniu, oprócz rozważań w Systemie, Kandydat poświęcił artykuł „Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk” (Metryka 2015, nr 1). Słuszne jest spostrzeżenie, że samo pojęcie „uznawania” występuje w różnych znaczeniach. Chodzi tu zwłaszcza o tzw. „uznawanie materialnoprawne”, polegające na akceptowaniu w jednym państwie skutków prawnych, powstałych zgodnie z prawem materialnym innego państwa. Kandydat przyjmuje, że wobec istotnych różnic co do kształtu poszczególnych instytucji prawa rodzinnego, niektórych z nich nie da się pogodzić z rozwiązaniami akceptowanymi w prawie polskim. To zaś oznacza, zdaniem Kandydata, że przyjęcie

w polskim prawie rodzinnym tradycyjnego modelu rodziny, uniemożliwia „asymilowania” w pełni wszystkich skutków związanych np. z zawieraniem za granicą związków jedнопłciowych albo z dopuszczeniem adopcji oraz prawnego rodzicielstwa osób tej samej płci. Podjęte w ramach UE inicjatywy pełnego uznawania na terenie Unii skutków prawnych potwierdzonych treścią aktów stanu cywilnego sporządzonych w innym państwie, zakończyły się niepowodzeniem. Tej kwestii Kandydat poświęcił artykuł pt. „Swobodny przepływ i uznawanie aktów stanu cywilnego. Uwagi na tle Zielonej księgi poświęconej ograniczeniu formalności administracyjnych w stosunku do obywateli” (Metryka 2011, nr 2). Kandydat zauważa, że w duchu uznania materialno prawnego rozstrzygana jest obecnie kwestia uznawania imion i nazwisk. Państwa członkowskie nie mogą odmówić uznania imienia i nazwiska obywatela UE w brzmieniu, w jakim zostało ono legalnie ukształtowane na terytorium innego państwa unijnego (z zastrzeżeniem klauzuli porządku publicznego).

35. Słuszne jest spostrzeżenie, że odmowa uznania określonego skutku materialno prawnego, nie może oznaczać kwestionowania samego faktu zaistnienia danego zdarzenia prawnego pod rządami obcego systemu. Jeżeli tak, a trudno we współczesnym świecie z taką tezą się nie zgodzić, to wątpliwości budzi jednak pogląd Kandydata o zasadności odmawiania skutków materialno prawnych zdarzeń, których istnienie i ważność, w świetle właściwego dla nich prawa, akceptujemy. Takie „rozerwanie” zdarzenia i jego skutków prowadzi przecież do rozszerzenia zakresu sytuacji, określanych jako niepełne (kulejące) stosunki prawne, ze szkoda dla samych zainteresowanych. I tak np. nie mam wątpliwości, że sędzia polski, gdyby przyszło mu orzekać o dziedziczeniu małżonka po współmałżonku z małżeństwa jedнопłciowego, ważnego w świetle prawa właściwego, i powołanego do spadku zgodnie z miarodajnym prawem, nie powinien oddalić wniosku o stwierdzenie nabycia spadku z powołaniem się np. na klauzulę porządku publicznego. Jeżeli zaś okoliczności powyższe miałyby znaleźć odzwierciedlenie w polskich aktach stanu cywilnego, to nie widzę powodu, poza argumentami światopoglądowymi, dla którego odpowiednia wzmianka w tych aktach nie miałaby zostać zamieszczona. W tym kontekście zgadzam się z Kandydatem, że osoba, która pozostaje w małżeństwie homoseksualnym, ważnym w świetle prawa właściwego, nie może być w Polsce traktowana jak osoba stanu wolnego („Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo – geneza, znaczenie praktyczne oraz zasady wydawania”, Metryka 2015, nr 2).

36. Kandydat w swoich badaniach zmierzał do ustalenia, w jakim zakresie polski system rejestracji stanu cywilnego może służyć odnotowaniu sytuacji osób w zakresie zdarzeń i konstrukcji nieznanego prawa polskiemu, które miały miejsce za granicą. Badania te zaowocowały konkluzją, że odnotowanie w krajowym rejestrze zagranicznego związku, nieznanego prawa polskiemu, powinno nastąpić w formie przypisku umieszczanego przy polskim akcie urodzenia w trybie art. 25 ust. 1 p.a.s.c., a odpowiednia informacja o takim związku uwzględniana w zaświadczeniu o stanie cywilnym (zob. „Zaświadczenie o stanie cywilnym a małżeństwa jednopłciowe i związki partnerskie zawierane za granicą”, KPP 2015, nr 3).
37. Kandydat swoimi rozważaniami objął także problematykę uznawania, regulowaną przepisami międzynarodowej procedury cywilnej. W prawie polskim zagraniczne orzeczenia i rozstrzygnięcia innych organów uznawane są, co do zasady, z mocy prawa. To oznacza, jak słusznie zauważył Kandydat, uznawanie w Polsce rozstrzygnięć dotyczących zmiany imienia i nazwiska, niezależne od tego, jaki organ wydał je za granicą („Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk”, Metryka 2015, nr 1) i, dodajmy, niezależnie od tego, jakie zdarzenie jest źródłem takiej zmiany.
38. Drugi wątek badawczy w ramach przedstawionego do recenzji cyklu, to problematyka transkrypcji zagranicznych aktów stanu cywilnego w Polsce („Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, KPP 2009, nr 4 i System). Znaczenie praktyczne transkrypcji wiąże się m.in. z coraz liczniejszymi wnioskami o przepisaniu obcych dokumentów do krajowego systemu rejestracji stanu cywilnego (czego skutkiem jest powstanie polskiego aktu stanu cywilnego). Ma ona znaczenie przede wszystkim jako potwierdzenie mocy dowodowej zagranicznego dokumentu. Polski akt stanu cywilnego, powstający w następstwie transkrypcji, stanowi wyłączny dowód zdarzeń w nim stwierdzonych (zob. art. 3 p.a.s.c.).
39. Bezsprzecznie Kandydat ma rację, zwracając uwagę, że transkrypcja jako instytucja prawa podlega w całości regulacjom prawa polskiego. Przy transkrypcji nie zachodzi też potrzeba sięgania do właściwego prawa cywilnego (rodzinnego). Zagraniczny dokument stanu cywilnego podlega przepisaniu – zdaniem Kandydata - „taki jaki jest” („Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, KPP 2009, nr 4, System), nie stanowiąc zarazem powtórzenia rejestracji danego zdarzenia. Z tym stanowiskiem się zgadzam.
40. W tym też kontekście Kandydat dokonuje analizy podstaw odmowy przepisania zagranicznego aktu stanu cywilnego, a w szczególności podstaw i

przesłanek zastosowania klauzuli porządku publicznego. Zdaniem Kandydata, wobec podobieństwa transkrypcji do uznania zagranicznego orzeczenia, należy także w jej przypadku zapobiegać naruszaniu podstawowych zasad polskiego porządku prawnego. To zaś uzasadniać ma wyjątkową weryfikację treści zagranicznego dokumentu, co znalazło wyraz w art. 107 pkt 3 p.a.s.c. Kwestia wydaje się dyskusyjna, jeżeli poważnie traktować założenie, iż transkrypcja stanowi tylko „odwzorowanie” zagranicznego dokumentu.

41. Trzeci wreszcie nurt, stanowiący konieczne dopełnienie cyklu, to problematyka stosowania - w praktyce urzędów stanu cywilnego - norm kolizyjnych oraz wskazanego przez nie prawa właściwego. Jest oczywiste, że kierownik USC jest adresatem norm kolizyjnych. Zadanie ich stosowania nigdy nie jest łatwe, a dla urzędników stanu cywilnego trudniejsze niż dla sędziów, chociaż ich potrzeby w tym zakresie są niewątpliwie mniejsze (ograniczony zakres spraw, z którymi styka się kierownik USC). W swoich pracach zatem – skierowanych przede wszystkim do praktyków – Kandydat rozważa zagadnienia ustalania podstaw stosowania i treści prawa obcego oraz poszukiwania tzw. statutu zastępczego („Stosowanie norm kolizyjnych w praktyce urzędów stanu cywilnego. Uwagi na tle nowej polskiej ustawy Prawo prywatne międzynarodowe„, Metryka 2011, nr 1), „Prawo obce w praktyce polskich urzędów stanu cywilnego”, Metryka 2014, nr 1), System). Te wartościowe publikacje po części wypełniły lukę w krajowym piśmiennictwie. Kandydat wskazuje, że problem stosowania w urzędach stanu cywilnego odpowiednich regulacji kolizyjnych nie wykazuje szczególnej specyfiki w porównaniu do praktyki innych organów. Sprawa przedstawia się gorzej, gdy zachodzi potrzeba stosowania prawa obcego. Kierownik USC nie dysponuje bowiem instrumentami umożliwiającymi uzyskanie informacji o treści prawa obcego. W szczególności brak jest podstaw dla skorzystania z instytucji uregulowanej w art. 1143 k.p.c. czy uregulowań konwencji londyńskiej. Słuszna jest zatem krytyczna ocena tej sytuacji przeprowadzona przez Kandydata („Projekt ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego - krytyczne spojrzenie cywilisty”, Technika i USC 2014, nr 3).

42. Nie ulega wątpliwości, że problematyka zaprezentowana przez Kandydata w cyklu publikacji, zasługiwała na rozważenie tak z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Chodzi o zagadnienia rzadko podejmowane w literaturze przedmiotu, a przecież niezwykle doniosłe w praktyce obrotu. Dr M. Wojewoda, jak świadczą o tym Jego publikacje i ich wpływ ma orzecznictwo sądowe i rozwiązania przyjęte w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r., jest uznanym autorytetem w zakresie problematyki objętej cyklem. Przeprowadzone przez Niego

badania umożliwiły wyjaśnienie wielu kwestii wątpliwych *de lege lata* i sformułowanie istotnych wniosków *de lege ferenda*. Ustawodawca pozostawił bowiem wiele kwestii bez rozstrzygnięcia bądź też przyjęte uregulowania są (były) niejasne. Publikacje Kandydata, objęte cyklem, wiele z wątpliwych kwestii wyjaśniają. Zasadny jest wniosek, że oceniany cykl publikacji ma znaczący wkład w rozwój nauki prawa w Polsce.

43. Problematyka objęta cyklem publikacji Kandydata należy do szczególnie skomplikowanych m.in. z tej przyczyny, że charakterystyczny jest dla niej styk prawa publicznego (administracyjnego), prawa prywatnego (cywilnego, rodzinnego) i prawa prywatnego międzynarodowego). Aspekt kolizyjno prawny staje się obecnie – z oczywistych względów – szczególnie doniosły. Rodzi to nie tylko specyficzne dla prawa kolizyjnego problemy prawne (np. określenie zasad stosowania i uwzględniania obcych przepisów prawa „publicznego”, rozgraniczenie sfer zastosowania różnych statutów), ale i liczne komplikacje praktyczne. Kandydat „panuje” nad tymi zagadnieniami, jako znakomity kolizjonista, korzystając zarazem z licznych doświadczeń praktycznych. Należy przy tym podkreślić, że w doktrynie, skupionej na zagadnieniach kolizyjnych i międzynarodowego postępowania cywilnego, często kwestie praktyczne (np. rola kierownika USC w czynnościach rejestracyjnych czy procedurze transkrypcji i w czynnościach przed nim dokonywanych) są traktowane powierzchownie lub pomijane. Nie ulega zaś wątpliwości, że pozycja urzędników stanu cywilnego w sprawach „z elementem obcym” jest szczególnie doniosła.

44. W publikacjach cyklu Kandydat posługuje się przede wszystkim metodą dogmatyczną. Sięga jednak także – co w przypadku publikacji z zakresu prawa kolizyjnego oczywiste – do metody prawnoporównawczej. Uwzględniane są także argumenty historyczne. Wreszcie na podkreślenie zasługuje argumentacja celowościowa, bez której wyjaśnienie znaczenia poszczególnych uregulowań (i wskazanie kierunków ich interpretacji) byłoby niewystarczające. W sumie cykl przedstawia się jako kompleksowe opracowanie problematyki międzynarodowych i prywatnoprawnych aspektów rejestracji stanu cywilnego, w ujęciu prawnoporównawczym, historycznym i na tle prawa polskiego.

45. Podsumowując stwierdzam, że przedstawiony przez dr M. Wojewodę cykl publikacji przedstawia odpowiedni poziom naukowy, podejmuje, w sposób kompleksowy, wedle poprawnego („klasycznego” w pracach z dziedziny prawa prywatnego międzynarodowego) schematu, a rozważaniom opartym na szerokich badaniach doktryny i orzecznictwa towarzyszą własne przemyślenia i szereg

interesujących spostrzeżeń, także nowatorskich. Nie wszystkie z nich, jak sądzę, są trafne, ale nie umniejsza to wartości naukowej cyklu.

46. Na uznanie zasługuje erudycja Autora, prezentującego rozległą wiedzę w zakresie uregulowań prawa obcego, opartą na dorobku doktryny polskiej i zagranicznej, a także orzecznictwa. Opracowanie bogatych źródeł wymagało sporego wysiłku, w szczególności jeżeli ich przedstawienie nie jest celem samym w sobie. Autor znakomicie poradził sobie z ogromem materiału wykorzystując go w sposób przemyślany i w niezbędnym zakresie. Poszczególne publikacje przy tym napisane są ładnym językiem, zwięźle, bez zbędnych „ozdobników” i pseudonaukowych frazesów.

47. W publikacjach ujawnia się też godna uznania celowościowa metoda dyskursu naukowego. Autor opiera się na słusznym założeniu, że zasadnicza rola w procesie wykładni przepisów przypada nie dosłownemu brzmieniu ustawy, lecz wyrażonemu w tych przepisach dążeniu do osiągnięcia takiego, a nie innego celu. Stąd też analizę dogmatyczną winno poprzedzać ustalenie celu, który ustawodawca chciał osiągnąć konstruując daną instytucję oraz funkcji, jakie ma ona realizować w stosunkach społeczno - gospodarczych. Funkcjonalna analiza rozważanych uregulowań stanowi mocną stronę cyklu.

48. Podsumowując zatem, stwierdzam, że przedstawiony przez dr M. Wojewodę cykl publikacji stanowi osiągnięcie naukowo – badawcze, wzbogacające naukę prawa prywatnego. Poza rzetelnie wykonaną warstwą opisową, zawiera liczne wypowiedzi polemiczne oraz wiele nowych pomysłów Autora. Tym samym więc Autor wniósł znaczny wkład w rozwój nauki prawa prywatnego.

IV. Wnioski

1. Na zakończenie wypada zauważyć, że wszystkie publikacje Kandydata stoją na wysokim poziomie teoretycznym, co nie umniejsza ich użyteczności dla praktyki. Jego prace, o charakterze czy to monograficznym, czy to w postaci artykułów i drobniejszych publikacji, zawsze wskazują na praktyczne skutki zastosowania poszczególnych uregulowań i leżących u ich podstaw koncepcji teoretycznych. Publikacje Kandydata są dostrzegane w doktrynie i często cytowane.

2. Publikacje dr Michała Wojewody wyróżniają się dbałością o precyzję słowa. Autor umiejętnie wykorzystuje swoją rozległą wiedzę, zarazem prezentując znakomity warsztat naukowy. Jest obeznany nie tylko z polską literaturą przedmiotu, ale swobodnie porusza się po obcych systemach prawnych. W

przypadku badacza podejmującego problematykę prawa prywatnego międzynarodowego ma to szczególnie istotne znaczenie.

3. Publikacje w zakresie prawa prywatnego międzynarodowego oraz dotyczące prawa cywilnego potwierdzają kwalifikacje naukowe Kandydata. Dowiódł w nich umiejętności stawiania i rozwiązywania problemów naukowych. Na ich podstawie może być zaliczona do grona znawców prawa prywatnego, w specjalistycznej dziedzinie prawa prywatnego międzynarodowego.

4. W związku z powyższym dochodzę do następujących konkluzji:

- dorobek naukowy uzyskany przez dr Michała Wojewodę po doktoracie może być uznany za znaczny w rozumieniu art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Zważywszy, że Kandydat przedłożył i opublikował nadto cykl publikacji powiązanych tematycznie poświęconych międzynarodowym oraz prywatnoprawnym aspektom rejestracji stanu cywilnego spełnił tym samym określone w powyższym przepisie przesłanki dopuszczenia do przewodu habilitacyjnego,
- cykl publikacji poświęconych międzynarodowym oraz prywatnoprawnym aspektom rejestracji stanu cywilnego stanowi znaczny wkład autora w rozwój nauki prawa prywatnego międzynarodowego w rozumieniu art. 17 ust.1 powołanej wyżej ustawy. Autor prezentuje w tym cyklu wysoki stopień kompetencji, samodzielność oraz należyte przygotowanie do prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Cykl publikacji spełnia zatem wymogi jakie stawiane są osiągnięciom naukowym w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym.

Zachodzą więc przesłanki do podjęcia dalszych kroków w ramach przewodu habilitacyjnego oraz – po spełnieniu dalszych wymagań przewidzianych w tym przewodzie – nadania dr Michałowi Wojewodzie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych.

Katowice, 7.5.2016 r.

